

मृदगंध

अनुक्रमणिका

संपादकीय.....	3
कविता	4
नवी कोरी पाटी.....	5
शब्दसुमन	6
दशावतार	7
आपले सण, आपली व्रते.....	9
भिऊ नकोस, पळून जाऊ नकोस	11
लेख.....	Error! Bookmark not defined.
आईची स्थित्यंतरे.....	12
माझे वार्डन प्रशिक्षण.....	16
आळूची पाने	19
विशेष	Error! Bookmark not defined.
एंडलेड मराठी विद्यालय	21
एंडलेड मराठी मंडळ - वाटचाल	22
सी. रामचंद्र – जन्मशताब्दी विशेष	23
बालविभाग	28

संपादकीय

नमस्कार मंडळी,

ह्या नूतन वर्षातील मृदगंधाचा पहिला अंक सर्व वाचकांच्या हाती देताना आम्हाला अतिशय आनंद होत आहे. मागच्या अंकाप्रमाणे ह्याही अंकात वेगवेगळ्या प्रकारचं साहित्य प्रकाशित करायचा आम्ही प्रयत्न केला आहे. हळूहळू ह्या अंकातील लेखन अजून विविधतेने नटलेलं होत जाईल अशी आशा आहे. आपल्या अंकाला विषयाचे बंधन नाही, आपल्या जाणिवा - नेणिवा समृद्ध होतील, जगातील विविधतेची जाणीव होईल असं लेखन आणि त्याच सोबत आपल्या एडलेडमधील घडामोडी हे सगळं ह्या अंकात यावं अशी इच्छा आहे. एडलेडमधील आपल्या मराठी बांधवांनी त्यांचं लेखन आम्हाला देऊन हा अंक वैविध्यपूर्ण करण्यास मदत करावी ही विनंती.

ह्या अंकासाठी काही सूचना, तक्रारी असल्यास आम्हाला निः संकोचपणे कळवाव्यात. तसेच अंकातील साहित्य मराठीत टाईप करण्यासाठी आम्हाला सहकार्याची गरज आहे त्यामुळे इच्छुकांनी adelaidemm@gmail.com ह्या ई मेल पत्त्यावर आमच्याशी संपर्क करावा.

अंकाचे मराठी टायपिंग करण्यात सौ. माधवी जोशी, श्री. अनुकूल चौधरी ह्यांची मदत झाली त्याबद्दल त्यांचे आभार. रंग माझा वेगळा हे सादर जरी ह्या अंकात टाकता आले नाही तरी त्यातील मुलाखती घेऊन शब्दबद्ध करण्यात सौ. श्रुती घांगुर्डे आणि सौ. अनुराधा ताम्हनकर ह्यांची मोलाची मदत झाली त्याबद्दल त्यांचे आभार. तुम्ही सर्व जण ह्या अंकाच मनापासून आणि आपुलकीने स्वागत कराल ह्याची आम्हाला खात्री आहे.

कळावे,

आपला स्नेहाभिलाषी

अभिजित मोहोळकर

संपादक

कविता

ह्या अंकासाठी कविता विभागात अगदी वेगवेगळ्या कविता आल्या आहेत. एकीकडे आजच्या स्त्रीच्या मनातली स्पंदनं टिपण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या डॉ. सौ. प्रीतम गानू ह्यांच्या कविता आहेत तर दुसरीकडे सौ. शोभा लिमये मावशींनी लिहिलेल्या कविता ह्या आपल्या परंपरा आणि संस्कृतीला पुढच्या पिढीशी जोडणारा दुवा आहेत.

आपल्या बालविभागातही काही नवीन कवींच्या कविता आपल्याला वाचायला मिळतील. ह्या लहान वयातसुद्धा त्यांच्या लिखाणाचा दर्जा पाहून त्यांचे कौतुक वाटल्याशिवाय राहावत नाही. ह्यातील काही कवी आपल्या एडलेड मराठी शाळेचे विद्यार्थी आहेत ही शाळेसाठीसुद्धा अभिमानाची गोष्ट आहे.

ह्या सर्वांचं कौतुक करून त्यांना त्याची पोच पावती तुम्ही द्यालच ही आम्हाला खात्री आहे

नवी कोरी पाटी

नवे वर्ष

नवी शाळा

नवी कोरी पाटी

सारा जुना हिशोब

काढ मनातून पुसून

गोड आठवणींचा सुगंध

ठेव कुपीत भरून

अनुभवाची शिदोरी पुढच्या प्रवासासाठी

बदलतील प्रवाह

बदलतील दिशा

प्रयत्नांची कास

अन् मनामध्ये आशा

पसरशील पंख तू पुन्हा नव्या भरारीसाठी

परिवर्तनाचा नियम

इथे उन्हांनंतर पाऊस

आव्हानांना भिडण्यासाठी

उत्साहाचा उरूस

लाभो आनन्दाची देणगी अन् शुभाशिर्वाद पाठी

कवयित्री - सौ. प्रीतम गानू

शब्दसुमन

लिहण्यासारखे होते बरेच

तरीही मी काही लिहले ना |

शब्द तरळले विचाराभोवती

पण लिखाणावाचूनी राहिले ना ||

काळ काम वेग यांचं

रोजचं गणित

असंख्य प्रश्न

आणि उत्तरेही अगणित

आरास उभारली आयुष्याभोवती

पण मीच मजकडे पाहीले ना

थांबू का थोडे

बोलू का थोडे

कुणाला कळेल का

मनाचे कोडे

मनातल्या हिंदोळ्यावर सहज डोलले

अन् शब्दसुमन हे वाहिले ना

कवयित्री - सौ. प्रीतम गानू

दशावतार

संकट येता अवनीवरती, अवतार घेई लक्ष्मीपती
दशावतारी प्रकट जाहली, विविध रूपे ही गोविंदाची
प्रलय भयंकर उसळे जलधी, सजीव सृष्टी नौकेत रचुनि
मत्स्य रूपाने नौका तारिली, दिलास आधार तू वेदांसी
मत्स्य रुपाला नमन केशवा, मत्स्य रुपाला नमन केशवा
समुद्रमंथनी पर्वत रवी, सर्प वासुकीची झाली दोरी
रुतुनी बसता रवी तळाशी, कुर्म रूपाने उचलून धरली
कुर्म रुपाला नमन केशवा, कुर्म रुपाला नमन केशवा
वराह रूपे तू अवतरसी, दन्तशिखरी तू पृथ्वी तोलसी
हिरण्याक्षावर चक्र सोडुनी, प्रलयापासुनि पृथ्वी वाचावी
वराह रुपा नमन केशवा, वराह रुपा नमन केशवा
करकमलावर शस्त्रे नखांची, हिरण्यकश्यपुचे उदर फाडिसी
लत्ताप्रहर खांबावरती, नरसिंहरूपे तू अवतरसी
नरसिंह रुपा नमन केशवा, नरसिंह रुपा नमन केशवा
संकटात देवलोक नि पृथ्वी, वामन जन्म अदिती उदरी
विशाल पद, परि रूपे बटूचे, नरका धाडिसी बळीराजासी
वामन रुपा नमन केशवा, वामन रुपा नमन केशवा
परशुराम हे रूप तुझेचि, क्षत्रियांचा तूच विनाशी
सारी धरते रक्त नाहिली, ह्या जगतीची पापे संपली

परशुराम रूपा नमन केशवा, परशुराम रूपा नमन केशवा
दशरथनन्दन राम रूपाने, दशानना यमसदना धाडी
बांधुनी सेतु लंका गाठी, सीता मुक्ती रावण अन्ती
श्रीराम रूपा नमन केशवा, श्रीराम रूपा नमन केशवा
कृष्ण रूपी तू देवकीपोटी, जन्म तुझा हा बन्दीसी
कालिया, पुतना, कौरव ह्यांच्या, नाशास्तव रे तू अवतरसी
गोपाळ रूपा नमन केशवा, गोपाळ रूपा नमन केशवा
तूच माधवा गौतम बुद्धही, पशुहत्या तुज भावात नाही
दीन पशुंच्या यज्ञात बळी, निन्दिलेस तू वेद मंत्रही
गौतम रूपा नमन केशवा, गौतम रूपा नमन केशवा
शत्रूंना उध्वस्त कराया, धूमकेतुसम खड्ग हे हाती
कल्की रुप हे तुझेच देवा, अवतार होणार हा कलियुगी
कल्की रुपाला नमन केशवा, कल्की रुपाला नमन केशवा

कवयित्री : - सौ. शोभा लिमये

आपले सण, आपली व्रते

नव वर्षाचा सण हा पहिला, गुढी पाडवा नाम तयाला
सुंदर सजवा वेळू काठीला, आनंद प्रतीके गुढी उभारा ॥ १ ॥

वैशाख मासी अक्षय तृतीया, प्रारंभ दिन हा कृतयुगाचा
मुहूर्त शुभ हा दान करा, क्षयास जाते कधी दान ना ॥ २ ॥

ज्येष्ठ महिना शुद्ध पौर्णिमा, व्रत वटपूजन करिती महीला
जन्मोजन्मी साथ पतीची, हीच मनी एक आकांक्षा ॥ ३ ॥

नाग पंचमी चल वारुळाला, नागोबाची पूजा कराया
श्रावण मासी नारळी पौर्णिमा, श्रीफळ अपू जलधीला ॥ ४ ॥

रक्षा बंधन सण मोलाचा, बंधु भगिनी प्रेमाचा
नाजुक राखीत भाव साठला, जन्मभरी बांधी नात्याला ॥ ५ ॥

श्रावणातल्या अमावास्येला बैलपूजेचा सण हा पोळा
किती कष्टती धान्य पिकवण्याचा पूजन करूनी त्यांना सुखवा ॥ ६ ॥

पती लाभावा मनासारखा, ह्यास्तव व्रत हरितालिका
सखीसह पार्वतीची पूजा, उपवास करिती कुमारिका ॥ ७ ॥

भाद्रपदातील चतुर्थ दिनाला, गणेश आगमन उधाण उत्साहा
लाल फुलांनी पूजा अर्चा, एकवीस मोदक नैवेद्याला
दाही दिशांतून नाद हा घुमला, गणपती बाप्पा मोरया ॥ ८ ॥

ऋषी पंचमी ह्या दिवसाला, आदरे स्मरा विद्वान ऋषीना
बैलाच्या कष्टाचे ना खा, सप्तर्षींना नमन करा ॥ ९ ॥

अश्विन मासी प्रतिपदेला, घरोघरी हो घटस्थापना
नवरात्री सण देवी पूजेचा, पूजावे हो कुमारीकांना ॥ १० ॥

विजयादशमी म्हणजे दसरा, सरस्वती, पोथी हत्यार पूजा
शुभ मुहूर्त हा कार्यारंभा, स्नेहभराने सोने वाटा ॥ ११ ॥

शरद चांदणे पौर्णिमेला, कोजागिरीला चंद्रपूजा
मित्र परिवारासह करा साजरा, चविष्ट दुध ह्या रात्रीला ॥ १२ ॥

दीपोत्सव मोठा दिपवाळीला, लक्ष्मीपूजन थाट हा मोठा
तसेच भाऊबीज आणि पाडवा, फटाके फुलबाज्या धुमधडाका ॥ १३ ॥

रवि प्रकाशे मकर राशीला, संक्रातीचा सण हा आला
तिळगुळ आणि गोड हलवा, स्नेह वाढवा संदेश देई हा ॥ १४ ॥

फाल्गुन मास हा असे बारावा धुलीवंदन, रंगपंचमी आणि होळीपौर्णिमा
होळी अंगानी, अग्नी पूजा, पुरणपोळी खास नैवेद्याला ॥ १५ ॥

वृद्धींगत आनंद कराया, सण हे सारे प्रतिवर्षाला
नूतन वस्त्र, अलंकार सणांना, मिष्टान्नाने उदर भरा
गाठीभेटी मित्र भेटता, प्रसन्नता लाभे चित्ताला
लहान थोर सारेची खुलता, मौजमजेला काय हो तोटा ॥ १६ ॥

कवयित्री : - सौ. शोभा लिमये

भिऊ नकोस, पळून जाऊ नकोस

भिऊ नकोस, पळून जाऊ नकोस
कष्टांना कधी घाबरू नकोस

कष्टांना होते सुरवात
घेतानाच प्रवेश या जीवनात
भिऊन अंधारात लपून बसतं तर
जन्मलं असतं का हे व्यक्तिमत्व ? १

आईचं बोट, पांगुळ गाड्याचा आधार
सोडताना वाटत होती ना भीती ?
हिम्मत करून सोडल्यावर, पायांना
आली ना धावण्याची शक्ती ? २

दिवसेंदिवस अन रात्रीचा दिवस
केलेस अविरत काबाडकष्ट
नाहीतर दिसली असती का ?
ती विजयश्री सुस्पष्ट ? ३

ऊस मनी भीती करी का चरकाची ?
जाई पूर्ण चेचुनी, अवस्था ये चिपाडाची
तेव्हाच कळते ना परी ?
गोडी अवीट शर्करेची ? ४

खंत करी का चंदन कधी
झिजून, झिजून मरण्याची ?
अंग घाशी दगडावरी
तेव्हाच ये ना प्रचीती सुगंधाची ? ५

सुवर्णा ना भय अग्नीचे
तावून, सुलाखून निघे अन वरी
घाव सोशी घणाचे
दिपवते ना मग तेज ते हेमगर्भाचे ? ६

कसली चिंता करितेस मनाशी
काय बैसिशी अशी उदासी ?
केल्याविण शैवाळ दूर
मिळणार का जळ रुचिर ? ७

ऊठ, उभी हो, कर सिध्दता मनाची
झिजण्याची, चेचण्याची, घाव सोसण्याची
साहिल्यावर घाव अनेक
उजळतील ना पैलू एकाहून एक ? ८

अग तर मग भितेस कशाला ?
सोड बैठक, तोड ती शृंखला
बंदिस्त ठेवशील या व्यक्तिमत्वाला
उपयोग काय तुझा मग मानवतेला ? ९

कवयित्री : - सौ. कालिंदी चिरमुले

आईची स्थित्यंतरे

आज प्रीतम गानुने whats app वर कालच्या सिनेमाबद्दल एक पोस्ट लिहिली. सिनेमा पाहताना तिच्या लहान मुलीला तिने सांगितले की आनंदीबाई पहिली female डॉक्टर होती त्यावर तिची मुलगी म्हणाली, "ओ मला वाटलं तूच पहिली महिला डॉक्टर आहेस". हे वाचून माझ्या मनात आलेले हे विचार.

आई झाल्यापासून माझ्या मुलांच्या दृष्टीकोनातून झालेली माझी स्थित्यंतरे.

माझा मुलगा नऊ वर्षांचा, मधली मुलगी साडे सहा वर्षांची आणि धाकटी मुलगी चार वर्षांची असताना झालेला संवाद. आपण नेहेमी मुलांना विचारतो की मोठे झाल्यावर तू कोण होणार ? आणि हेच मी तिघांना विचारले. मुलगा म्हणाला मी डॉक्टर होणार (अनेकदा याची उत्तरं वेगवेगळी असायची) मधली मुलगी म्हणाली, मी टीचर होणार (शाळेत जायला लागल्याचा परिणाम) धाकटी मुलगी म्हणाली, मी आई होणार. तिच्या दृष्टीने आई ही रोल मॉडेल. या वयांत (साधारण वय ३ ते ५-६ वर्षे) सर्वच मुलींना आपली आई म्हणजे सर्वात सुंदर, हुशार, वगैरे वगैरे वाटत असतं. (प्रीतमच्या मुलीचे उत्तर हे याला धरूनच आणि खरे ही) आईची ही "रोल मॉडेल"ची स्थिती टिकून राहते मुलगी शाळेत (प्राथमरी स्कूल) जायला लागेपर्यंत. इथे आईची रोल मॉडेलही स्थिती थोडी खाली उतरते कारण येथून आईच्या स्पर्धेची सुरुवात होते. पहिली प्रतिस्पर्धी – शाळेतल्या बाई. या काळात बाई म्हणतील तेच खर, त्या घालतील तेच कपडे छान, त्या दिसतात छान, बोलतात छान, वागतात छान, बोलतात गोड, माझं त्या किती कौतुक करतात इत्यादी, इत्यादी. घरात घडलेले संभाषण, समारंभ, आलेले पाहुणे इतकंच नाही तर आपली काही गुपितेही याची इथंभूत बातमी बाईंना आपण भेटायच्या आधीच पोचलेली असते. बाई सांगतील तेच बरोबर या दृढ विश्वासाचा सोयीस्कर उपयोग करून घेण्यासाठी काही वेळा आईला आपल्या या प्रतिस्पर्धीची मदतही घ्यावी लागते.

प्राथमरी स्कूल संपून हायस्कूल सुरु होते आणि आईची स्थिती आणखी एक पायरी खाली येते. इथे आईच्या पुढे आणखी प्रतिस्पर्धी उभे असतात. इथे फक्त टीचरच एकटी नसते. टीचर, सम वयाच्या मैत्रिणी आणि त्यांच्या आया सुद्धा आईच्या विरुद्ध बाजूला उभ्या असतात. आपल्या आईला अगदीच काही कळत नाही, फॅशन आणि मेक अप यातले तर तिला काहीच समजत नाही असे मुलीचे आपल्या आईबद्दल अगदी ठाम मत असते. मेक अप आणि कपड्यांची फॅशन यावरून बरेचदा युद्ध पातळीवर चर्चा होतात आणि त्याचा शेवट रागवा रागवी, आदळ आपट आणि शेवटी खोलीचे दार धाडकन आपटल्याचा आवाज ऐकू येणे. यानंतर वारंवार ऐकावे लागते

ते, त्या हिची आई बघ किती चांगली आहे. हे अनेकदा ऐकल्यावर मी मुलीला म्हटले, मग तिच्या आईला विचार की ती तुला दत्तक घेईल का ?

हायस्कूल पार करून मुलगी आता आपले ज्ञान क्षेत्र विस्तृत करायला सज्ज झालेली असते. या साठी बऱ्याच वेळा ती आपलं मायेचं घराटे सोडून कॉलेज होस्टेल वर नाही तर मैत्रीणींबरोबर खोली शेअर करून स्वयंसिद्ध बनते (असं ती समजते). मुलीला नवीन विश्व मिळाल्याने मनात थोडी चलबिचल असेल पण ती मिळालेल्या स्वातंत्र्याच्या आनंदात असते आणि इथे घरी आई ही जेवली असेल का, हिला जमेल का अभ्यास सांभाळून सगळ करण या विचारांनी, आणि पिल्लू घट्ट्यातून उडाल म्हणून काळजीत. कॉलेज गावातच असेल तर दर वीकेंडला धुवायचे कपडे भरलेली पिशवी घेवून येणे आणि जाताना धुतलेल्या कपड्यांची, व्यवस्थित घड्या घातलेली बास्केट आणि आवडीच्या पदार्थांनी भरून घेतलेले डबे घेवून जाणे हे नियमितपणे सुरु होते. जाताना आईच्या गळ्यात पडून, आई तू किती चांगली आहेस याचा उच्चार न चुकता होतो. आईच्या शेवटच्या क्षणी सुचलेल्या सूचना, प्रकृतीची काळजी घे, जपून राहा हे सांगणे वगैरे सल्ले आणि लेकीने अग आई मी काय लहान आहे का आता म्हणणे हेही अगदी नेहेमीचेच. पोचल्यावर फोन कर बर का म्हणत आईने पाणावलेल्या डोळ्यांनी घराकडे वळणे हेही नेहेमी तसेच. आपल्याला आता सल्लागार, मैत्रीण म्हणून accept केले असल्याचे आईला जाणवते आणि आपल्या उन्नतीने ती सुखावतेही. माझी नात अशीच कॉलेज जवळ मैत्रीणींबरोबर खोली शेअर करून राहात होती. घरापासून साधारण सव्वा तासाच्या अंतरावर. कधीतरी फोन यायचा आई आज जेवायला काहीच नाही आहे. फोन खाली ठेवण्याचा अवकाश माझी मुलगी लगेच स्वैपाकाला लागली. लेकीला आवडणाऱ्या दोन- तीन भाज्या करून डबे घेऊन आम्ही निघालो. वाटेत मी मुलीला म्हटले, अग तिने केले असते की मैनेज. माझी मुलगी म्हणाली, हो ग आई पण या निमित्ताने मला पण तिला भेटता येते ना. आईने केलेला फोन दर वेळी उचलला जाईल किंवा पाठवलेल्या मेसेजला त्वरित उत्तरं येईल ही आशा आईने बाळगायची नसतेच पण मुलीच्या केंव्हाही येणाऱ्या फोनला ताबडतोब उत्तर मात्र must च असतं. काही वर्षांतच बोलण्यात वर्गातील मुलांबद्दल उल्लेख यायला लागतात. आईचे मन साशंक. कोणा भलत्या सलात्याच्या प्रेमात नाही ना पडणार ही. मग सल्ल्यांना आणखी एक विषय चिकटतो. आई आपलेपणाने कळकळीने काय खबरदारी घ्यावी वगैरे फार महत्वाचे सांगायला लागली की मुलीचा दर वेळचा प्रश्न मी काय लहान आहे का आता ? तुझं म्हणजे फारच.

अखेर wait till you have your own kid म्हणून आईला संभाषण आवरत घ्याव लागतं.

थाटात Graduation होते, मुलीने मिळवलेल्या प्राविण्यामुळे आई वडील सुखावतात. Post graduation चे विचार सुरु होतात. मुलगी आपल्या विश्वात रमते आणि आई ही थोडी रीलाक्स होते. हेही सगळे व्यवस्थित, उत्तम तऱ्हेने पार पडत. मुलीला चांगल्या जॉबची ऑफर येते. आणि लवकरच कोणी तरी फारच आवडल्याची बातमी ही येते. आई सुखावते. मुलीचे आणि आईचे लग्न समारंभा बदल प्लानिंग सुरु होते. थोडी वादावादी, थोडं तुझं, थोडं माझं करत एकमत होत आणि ती वेळ येते. मुलगी आपल्या घरी जावीशी वाटत तर असत आणि जाऊ नाही असं ही अशा द्विधा मनस्थितीत आई प्रेमाने जवळ घेत मुलीला निरोप देते.

इथून पुढे आईच्या स्थितीत झपाट्याने उन्नती होते. माझी आई म्हणजे सुगरण – तिच्यासारखे अमुक अमुक पदार्थ कोणाचेच होत नाहीत, माझी आई म्हणजे हाउस management expert, कसं राहावं, कसं वागावं हे फक्त तिलाच कळत हे आणि इतरही. पाककृती विचारायला वारंवार फोन यायला लागतात. आई तू म्हणायचीस ना ते अगदी खर आहे असल्याचे कबुलीजबाब मिळतात. माझ्या मुलीचा अमेरिकेतून तिच्या सकाळी सकाळी फोन येतो. मला आश्चर्य वाटत तर ती म्हणते, लवकर उठल ना कि सगळे उठायच्या आत माझा व्यायाम आणि इतर काही काम होवून मी तयार असते, तू म्हणायचीस ना सकाळी लवकर उठाव अगदी खर आहे ते. सकाळी उठल्यावर गादी आवरल्याशिवाय मी खोलीच्या बाहेर जातच नाही. त्यामुळे माझी गादी आवरणे कधी राहतच नाही आणि किती व्यवस्थित पण दिसत ना ? हेच मी जेव्हा सांगायची तेव्हा त्याकडे दुर्लक्ष केले जायचे. एकदा मी मुलांना म्हटले की अरे लवकर निजे, लवकर उठे... माझं वाक्य पूर्ण व्हायच्या आत माझा मुलगा म्हणाला त्याचा टी व्ही बुडे.

मला कितीही पाहिजे असले तरी माझी मुले मला अगदी नियमित आणि वरचेवर फोन करत नाहीत. एकदा मी मुलांकडे तक्रार करताना म्हटलं की माझ्या मैत्रिणींची मुले पहा कशी वरचेवर आईला फोन करतात, पत्र पाठवतात तर मुले म्हणाली त्यांना विचार ना तुला दत्तक घेतील का ? (boomerang). मुलीचा फोन तिच्या सकाळी येतो तेव्हा आपली रात्र होत असते. म्हणून ती विचारते आता तुझी झोपायची वेळ झाली तर बंद करू या का फोन. मी म्हणते अग मी आता लवकर झोपत नाही आणि लवकर उठतही. यावर तिचे आणि तिच्या भावंडाचे आनंदाचे उद्गार – आई आता सुधारली..

घरट्यात पिल्लू यायची वेळ झाली की तर वारंवार आईची आठवण. होणाऱ्या बदलांची आई कडून खात्री करून घेतली कि मुलीला मिळणारे समाधान आणि आईला पूर्व आठवणीत रमण्याचा आनंद. बाळ जन्माच्या वेळी आईची उपस्थिती तर हवीच. आईला ही मग किती करू आणि किती नको असे होणे स्वाभाविकच. ह्या दुधावरच्या सायीला आंजरण्य गोंजरण्यात आजीला आपल्या दुखणाऱ्या अवयवांचा पार विसर पडतो. मुलगी

आणि आई कित्येक तास मुलीच्या लहानपणीच्या आठवणींमध्ये रमतात. माझ्या सर्व नातवंडांच्या जन्माच्या वेळी मी हजर होते आणि त्या भारावलेल्या क्षणांचा आनंद मी अनुभवला आहे. आजी आणि नातवंडे यांचे नातेच निराळे. मुलगी आणि आई, किंवा सून आणि सासू यांचे मतभेद असतील पण नातवंडांच्या मनात माझी आज्जी ह्या नात्याला एक फार विशिष्ट स्थान असतं. आजीच्या हातचा साधासुधा पदार्थ अप्रतीम चावीचाच असतो आणि दुसऱ्या कोणाच्या ही हातून ती चव येतच नाही. माझा मुलाने त्याच्या बायकोने केलेल्या पदार्थाची माझ्या आईने (आजीने) केलेल्या त्याच पदार्थाशी तुलना केल्यावर माझी सून त्याला म्हणाली माझी (तिची) नातवंडे ही असंच म्हणतील.

आईच्या स्थितीतले हे अत्युच्च स्थान. आणि तेही अगदी अढळ.

आता मी जेव्हा मुलांना भेटते तेव्हा पूर्वी इतका नातवंडांशी सहवास मिळत नाही. आमच्या भेटीच्या वेळा आता त्यांच्या सोयीनुसार ठरवाव्या लागतात त्याला नाईलाज आहे. मला किंवा माझ्या मुलांनाही ज्या संधी मिळाल्या नाहीत त्या माझ्या नातवंडांना मिळताहेत आणि त्याचा ते योग्य उपयोग करत आहेत याचा आनंद वेगळाच. नातवंडे भेटतात तेव्हा मला कोणत्याही कामाला हात लावू देत नाहीत. कुठे जायचे ठरवले की स्तिअरिन्ग व्हीलच्या मागे बसलेल्या नातवंडांना पाहून आठवतो तो ह्याच बाळाला कार सीट मध्ये घालून घरी आणले तो दिवस आणि त्याचा गोजिरवाणा चेहेरा. कसा आणि कधी गेला एवढा मधला काळ ?

माझी जी स्थित्यंतरे झाली त्यातून आता माझी मुले जात आहेत. माझा मुलगा त्याची मुलगी लहान असताना अभ्यासावरून तिला रागवत होता. हळूच त्याने माझ्याकडे पाहिलं आणि आम्हाला दोघांनाही हसू आवरेना. मुलीला रागावण्याचे आणि त्यांनी वापरलेले शब्द दोन्ही मी त्याला अभ्यासावरून रागवायची तेच. Wait till you have your own kid म्हणायचे हेच कारण.

माझ्या झाडाला आलेल्या या कळ्यांची उमलेली फुले पाहून मिळणाऱ्या आनंदाखेरीज आणखी काय पहिजे ?

लेखिका : - सौ. कालिंदी चिरमुले

माझे वाईन प्रशिक्षण

१९६६ साली ऑस्ट्रेलियाला येईपर्यंत वाईन बदल मला काहीच माहिती नव्हती. मध्यम वर्गीय त्यातून मराठी कुटुंबातल्या, पंचवीस वर्षांच्या मुलाला वाईन म्हणजे दारूचा एक प्रकार यापेक्षा जास्त माहित असण्याचा संभव नव्हता. तेव्हा इंग्लिश सिनेमामध्ये वाईन पीत असतांची दृश्ये फार कमी जवळजवळ नसायचीच. काऊबॉय-इंडियन सिनेमामध्ये जे मला पहायला आवडत त्यात सर्वजण व्हिस्कीच पीत. फ्रेंच किंवा इटालियन सिनेमे पहिले असते तर वाईन पितानाची दृश्ये दिसली असती. परंतु तेव्हा इतर भाषांमधले सिनेमे मुंबईत दाखवत होते असे वाटत नाही आणि असले तर मला ठाऊक नव्हते. (सहज म्हणून सांगतो व्हिस्की या शब्दाचे स्पेलिंग स्कॉटीश लोक whisky असे करतात तर आयरीश आणि अमेरिकन्स whiskey असे करतात.) असो.

ऑस्ट्रेलियाला येण्याच्या आधी मी मध्य प्रदेशातील भिलाई स्टील प्लान्टच्या कॅम्ब्रिज साईट वर काम करत होतो. तेथे इतर एन्जिनीअर्स बरोबर मी भारतात बनवलेली व्हिस्की आणि बीअर पीत असे. त्यावेळी मला परदेशी जावेसे वाटू लागले होते परंतु त्यावेळी भारत सरकार परकीय चलन सहज फिरायला जायचे म्हणून देत नसे. म्हणून मी उच्च शिक्षणासाठी परदेशी ठरवले. एका मित्राचा चुलत भाऊ जो ऑस्ट्रेलियाच्या भारताच्या दूतावासात काम करत असे त्याने उच्च शिक्षणासाठी ऑस्ट्रेलियाला जायचा सल्ला दिला. त्याच्या वर्णनावरून मी सिडनीच्या विश्वविद्यालयात प्रवेश मिळवला.

Public Health engineering मध्ये post-graduation करण्यासाठी मी University of New South Wales ला आलो आणि युनिव्हर्सिटीच्या हॉस्टेल वरच राहायचे ठरवले. माझ्या बरोबरचे इतर विद्यार्थी हे बहुतेक ऑस्ट्रेलियाच्या इतर स्टेट मधून एन्जिनीअर्स झालेले आणि काही पाकिस्तान आणि श्रीलंकेमधून आलेले लोक होते. बहुतेक वेळा शुक्रवारी क्लासेस झाल्यावर आम्ही बीअर प्यायला पब मध्ये जात असू. त्यावेळी रात्री नऊ नंतर पब मध्ये दारू विक्री बंद करीत पण तुम्ही जर आधी विकत घेतली असेल तर ती संपवायला परवानगी होती. पुरुष पब मध्ये पुढच्या भागात तर बायका मागच्या भागात बसण्याची पध्दत होती. पण अडेलेडमध्ये मात्र सहा नंतर विक्रीच बंद करीत. ही पध्दत मी अडेलेडमध्ये १९७३ मध्ये आलो तेव्हा चालू होती. दारू प्याय्याचीच असेल तर Grand Junction Road च्या पलीकडे जावे लागे.

१९६६च्या सप्टेंबर मध्ये कानपूरहून nuclear physicist प्रोफेसर जे. एम. महांती (जेएम) त्यांच्या study leave वर आमच्याच युनिव्हर्सिटीच्या हॉस्टेलवर राहायला आले. लवकरच आमची मैत्री जमली आणि प्रो. महान्तींच्या मार्गदर्शनाखाली माझ्या वाईन शिक्षणाला सुरुवात झाली. प्रो. महान्तींनी युरोपमध्ये बरेच वेळा प्रवास केला असल्याने व कामा निमित्त फ्रांस, जर्मनी, इटली, स्वित्झर्लंड येथे राहण्याने वाईन बदल त्यांना बरीच

माहिती होती. आमचे असे ठरले होते की त्यांनी वाईन सिलेक्ट करून आणायची व त्याची किंमत शेअर करायची.

त्यावेळी मी वाईन प्यायला लागलो होतो. मला गोड पदार्थांची आवड असल्याने मी Lindeman company ने बनवलेली Ben Ean Moselle पीत असे. ही वाईन मोझेल नदीच्या काठावर असणाऱ्या जर्मन, लक्झेम्बर्ग व फ्रेन्च वाईन कंपन्यांमध्ये होत असे. मोझेल नदी फ्रांस मध्ये उगम पावते व जर्मनीतल्या Rhine नदीमध्ये मिसळते. Moselle wines are known for their delicate fragrance and sweetness. लिन्डमान कंपनीची Ben Ean Moselle याच धर्तीची होती. शिवाय स्वस्त पण होती. ती दीड डॉलरला मिळत असे. The Moselle region is in south-west Germany and is also well-known for Riesling wines. त्यावेळी म्हणजे १९६६- ६७ मध्ये ऑस्ट्रेलियन डॉलरचा भाव होता \$१ = ५ रुपये, \$१ = USD 1.15. २००९ मध्ये ही वाईन बनवण्याचे कंपनीने बंद केले.

जे.एम. नी मला Shiraz, Riesling and Cabernet sauvignon या वाईन्सची माहिती करून दिली. १९६० च्या शेवटी ऑस्ट्रेलियन्स बिअर कडून वाईनकडे वळायला लागले होते. तो पर्यंत फक्त सुशिक्षित वर्ग वाईन्स पीत असे. आता मिळणाऱ्या वाईन्स त्यावेळी मिळत नव्हत्या.

वाईन टेस्टिंग कसे करायचे याविषयी थोडे सांगतो.

Steps in wine tasting are, appearance (colour and opacity), in glass (aroma), in mouth (taste) and finish (after taste). These will tell us if the wine has any faults, what is its potential i.e. how long will it stay good in the bottle and its character.

Wines should be stored at appropriate temperature, for white wines a temperature range of 5-10 degrees and for red wines 15-18 degrees is suggested.

We often hear the words vintage and non-vintage (NV). These words are used mainly for sparkling wines. A vintage wine is made from grapes that were grown and harvested in a specified year. In Australia when we see the year on a wine bottle then we know that at least 85 percent of the grapes were harvested from that year. NV means a blend of two or more grapes.

White wines and Rose are served at or below 12 degrees and red wines between 15 to 18 degrees. Do not serve red wine ice cold because it will not show its character.

Wine tasting is carried out in two ways horizontal and vertical tasting. In a vertical tasting, multiple vintages of the same variety from the same winemaker and same area are tasted. This allows us to know the influence of yearly climate. In a horizontal tasting, wines of same variety, region and same year from different wineries are tasted.

With this information you can explore wines with your friends. Hold a wine tasting at your home and enjoy wines. Happy tasting.

(लेखात इंग्लिशचा उपयोग करावा लागला आहे त्याबद्दल क्षमस्व.)

लेखक: - श्री. दिलीप चिरमुले

आळूची पाने

नसरापूरचा बाजार रविवारचा. आम्ही मुख्य रस्त्यावर माडीत रहात होतो. शेजारीच माझा वर्गमित्र उस्मान तांबोळीचे घर व दुकान होते (अजूनही आहे). उस्मान माझ्यापेक्षा बराच मोठा पण आम्ही जीगर दोस्त झालो. त्याचे थोरले भाऊ हुसेन व गुलाब - तंबाखू, विड्याची पाने व खेड्यात लागणायार् अनेक सामानांचा व्यापार करीत. शिरवळ, भोर व वेल्हे ला बाजाराला जात व नसरापूरच्या बाजारात पाली ठोकून दोन दुकाने मांडत. नसरापूरचा बाजार मोठा कारण आजूबाजूच्या १०-२० खेड्यात दुसरा बाजार नव्हता. रविवारी सकाळी अब्बास, उस्मान व मी तंबाखू व इतर मालाच्या पाट्या वाहून नेत व संध्याकाळी बाजार संपल्यावर पुन्हा घरी आणत असू. दुपारी जेवणानंतर मी उस्मानला मदत करी, तो दुकानात गल्ल्यावर व मी शेजारच्या भागांत बसून. तो चुकून घरात गेला तर मी गल्ल्यावर बसू लागलो व सामान विकू लागलो. तंबाखूच्या पुड्या करण्यास शिकलो. विड्याची पाने विकू लागलो. लहान मुले-मुली समोरच ठेवलेल्या कांचेच्या बाटल्यातील रंगीबेरंगी गोळ्यासाठी घुटमळत व आईबापासमोर हट्ट करीत. मलाही गोळ्या फार आवडत. उस्मानने मला आवडेल ती गोळी घेण्यास परवांगी दिली होती. परगावची माणसे व बाया उस्मानला िवचारू लागल्या “ ये तुम्हारा भाई कहां था ? कभी आ गया ? हमें कैसे मालूम नही ?” उस्मान त्यांना म्हणे, “वो नातेपुते मे था “ किवा “ माळिशरसे आया “. व माझ्या कडे पाहून हसे.

अथार्त नसरापूरमिधल बहुतेकांना माझ्या विडलांनी शिकवले असल्याने, मी कोण हे त्यांना माहीत होते.

पण आजूबाजूच्या खेड्यातील लोकांना मी उस्मानचा धाकटा भाऊ म्हणूनच माहीत होतो. मला उर्दूही

येऊ लागली होती. अलीप, बे ते, से, जिम , है, खै, ढाल, जाल, बाराखड्या पाठ झाल्या. मला चांगले

चित्र काढतां येत असल्याने बैल पोळ्यांत सर्व मुसलमानांची बैले आम्ही रंगवू लागलो. मी त्याच्या

पाठीवर शिवाजीचे मोठे चित्र रंगिवत असे. ‘ताबूत’ शिवगंगेत टाकून दिल्यानंतर ‘अलिवदा हे

अलिवदा ‘ हे रडके गाणे परत येताना सवर्जण गात, ते ही माझे पाठ झाले होते!

उस्मानला दोन बहीणी, ‘वजीर’ चे लग्न जमत नव्हते पण सवार्त धाकटी ‘नूरबी’ सुंदर होती. तीच्या लग्नात

आम्ही स्पेशल एसटीने लांब प्रवास केला. कुठे तरी मंगळ वेढ्याकडे गेलो. तेथे बकरा कापून एकाच मोठ्या ताटात जेवताना मध्यरात्र झाली. इतका मी त्यांच्यात रमून गेलो होतो.

मग माझ्या विडलांनी जमीन घेवून घर बांधले, मी सातवीत गेलो व उस्मानने शाळा सोडली. आमची गाठ पडेनाशी झाली! मला स्वस्थ बसवेना. नवीन घरा शेजारी मी केळी व आळू लावली. ती दळदळीची जागा होती. मी लावले ते टारून येऊ लागले. बघतां बघतां अळूची पाने मोठी होऊ लागली. रोज सकाळी उठून प्रथम मी अळूची निवन पाने कशी वाढतात हे पाहू लागलो. प्रत्येक पानावर प्रेम करू लागलो. निसर्ग किती सुंदर व प्रमाणबद्ध आहे हे मला कळू लागले. एकदा भर पावसात डोक्यावर पोत्याची फोल्ड केलेली कुं ची घालून, शेतकरी भात कसा लावतात ते बांध्यावर बसून मी पहात होतो. रोपे मागताच शेतकऱ्याने मला ३-४ पेंढ्या दिल्या. त्या मी घरा शेजारच्या दलदलीत लावल्या. नसरापूरला धो धो पाऊस पडतो.

ती भाताची रोपटे इतकी फोफावून वाढली की “~एंग्रीकल्चर सेंटरची “ माणसे थांबून बयार्च वेळा ती पहात असत (त्यांना वाटत असावे की, याने असे कोणते खत घातले, जे आम्हाला माहित नाही ??)

एकदा माझ्या डोक्यात आले व मी आईला म्हणालो , “ मी अळूची पाने बाजारात नेतो “हिरवी जर्द मोठी मोठी पाने कापून, मी त्यांच्या गड्ड्या बांधल्या व बादलीत टाकून दोनच्या सुमारास, भर गर्दीत भाजीपाल्याच्या रांगेत येऊन बसलो

“कशी दिली रे अळूची पाने?” बायका विचारू लागल्या. “दोन आण्याला एक, चार आण्याला तीन !” मी माझ्या अळूच्या पानांकडे मोठ्या प्रेमाने व अभिमानाने पहात सावकाशपणे त्यांना सांगू लागलो.

हा हा म्हणतां माझी सर्व अळूची पाने नाहीशी झाली. “ आणे आली पण माझी पाने गेली!” प्रत्येक सुखांत कोठेतरी दुःख दडलेले असते व प्रत्येक दुःखात कोठेतरी सुखाची जाणीव होते

लेखक : - श्री. उत्तम (ऍलन) गायकवाड

एँडलेड मराठी विद्यालय

एँडलेड मराठी विद्यालय

- मुलांच्या क्षमतेनुसार अभ्यासक्रम (अक्षर व अंक ओळख)
- परवचा, भारतचे राष्ट्रगीत, विविध सण आणि परंपरांची ओळख
- कार्यानुभवातून हसत खेळत मराठी
- आकाशकंदील, किल्ला बनवणे, वारीतली दिंडी, आजीच्या गोष्टी
- सार्वजनिक गणेशोत्सवात स्तोत्र पठण आणि कला सादरीकरण
- विविध बालसाहित्याने नटलेले वाचनालय
- गाणी, नाच, नाटक आणि कलाकाम
- सार्वजनिक गणेशोत्सवात स्तोत्र पठण आणि कला सादरीकरण

मुख्याध्यापिका

सौ. प्रीतम गानू

शिक्षक

सौ. प्रीतम गानू, श्री. कपिल चौसाळकर, सौ. रेश्मा कुलकर्णी, सौ. भाग्यश्री लोहाटे, सौ. तेजस्विनी जगदाळे, सौ. संध्या चव्हाण, श्री. अभिजित मोहोळकर

Venue: - Level 2, 135 Pirie Street, Adelaide

Timing: - Every Sunday 2:30PM to 04:30PM

Contact: - Preetam Ganu 0404 963 361

Abhijit Moholkar 0429 656 511

एँडलेड मराठी मंडळ - वाटचाल

सार्वजनिक गणेशोत्सव

सांस्कृतिक उपक्रम (हळदी कुंकू, भोंडला , दिवाळी पहाट)

लोकप्रिय आणि दर्जेदार चित्रपट

नाटक आणि संगीताचे कार्यक्रम

स्थानिक कलाकारांना पाठींबा

अग्रिमा - महीलांसाठी खास उपक्रम

मराठी शाळा

सी. रामचंद्र – जन्मशताब्दी विशेष

१९५० हे साल, अप्रतिम आणि कर्णमधुर संगीताने नटलेले बोलपट तर घेऊन आलच, पण त्याच बरोबर पुढील अनेक वर्षे कानसेनांना ही मेजवानी मिळत राहणार आहे हे आश्वासनसुद्धा घेऊन आलं. ह्या सालाने नौशाद आणि सी. रामचंद्र ह्यांच बॉक्स ऑफिसवरचं सार्वभौमत्व सिद्ध केलं, आणि शंकर-जयकिशन, मदनमोहन, रोशन, ओ.पी.नय्यर, अनिल विश्वास आणि एस.डी.बर्मन हे संगीतकार मिळून अनेक वर्षे तृप्त करणारं संगीत देणार आहेत ह्याची खात्री सुद्धा दिली. ह्या साली अण्णांनी निराला, समाधी, संगीता आणि सरगम हे बोलपट दिले. समाधी आणि सरगम धो धो चालले. दोन्ही बोलपटात अण्णांनी वैशिष्ट्यपूर्ण पाश्चात्य आणि भारतीय संगीतावर आधारीत गाणी दिली.

एव्हाना सी. रामचंद्र ह्या संगीतकाराची प्रतिभा इंडस्ट्रीवाल्यांना माहीत झाली. एकाच वर्षी ४-५ बोलपट करून प्रत्येक बोलपटात चांगलं संगीत देणे हे येरागबाळ्याचे काम नोहे, त्यामुळे सी. रामचंद्र हे नाव सर्वांना माहीत झाले. एव्हाना अण्णांची संगीत शैली सुद्धा विकसीत झाली होती. पाश्चात्य संगीत शैलीत दिलेली अथवा कव्वालीसदृश असलेली खट्याळ गाणी जी दोन, तीन वा प्रसंगी चार गायकांनी कोरस सहीत म्हटलेली. ही गाणी एकंदरीतच धमाल मूड बनवतात आणि धिंगाणा घालायचा आपला मनोदय जाहीर करतात उदा:- खिडकीमधलं “किस्मत हमारे साथ है जलने वाले जला करे” ही कव्वाली, अथवा चिरतरूण राहिलेली “संडे के संडे” आणि “समाधी” मधील “गोरे गोरे ओ बांके छोरे” ही पाश्चात्य धाटणीची गाणी आणि मेळ्यातील गाण्यांच्या शैलीतील ओ दिलवालों दिल का लगाना आणि मेरे पिया गये रंगून ही पतंगामधील गाणी त्याचीच उदाहरणे..आणि ही गाणी सादर करणारे धिंगाणा कलाकार बहुदा गोप, याकुब अथवा भगवानदादा असत. ह्या एकूण संगीतावर पाश्चात्य छाप असे आणि त्या जीवनशैलीबद्दलचे आकर्षण ह्या संगीतात प्रतिबिंबित झाल आहे असं म्हणता येईल. संगीता मधील नाउम्मीद होके भी , समाधीमधील अभी शाम आयेगी निकलेंगे तारे, वो पास आ रहे है, निरालामधील मेहेफिल में जल उठी शमा, ऐसी मुहोब्बत से हम बाज आये, जोर लगालो टूटी गाडी आणि सरगम मधील, जब दिल को सतावे गम, रे ग म ग रे सानी ही शास्त्रीय संगीतावर आधारीत गाणी तर मैं हू अलादीन आणि धमाल , मैं हू एक खलासी मेरा नाम है भीमपलासी ह्या गाण्यांनी लोकाना वेडं केलं होतं. संगीतकार श्री. शंकर ह्यांनी एका मुलाखतीत म्हटल होतं की मेहेफिल में जल उठी शमा हे गाण संगीतकारांना सुद्धा आवडायचं, आणि स्वतः श्री. शंकर ह्यांनी काही गाणी त्या शैलीत बनवली.

यश पाठीशी असल तरी अण्णा आणि भगवान ह्या मित्रांत फरक नव्हता पडला. त्यांच भेटणं, दंगा मस्ती करणं , रेल्वे कॅटीनमध्ये बसून पिणं हे चालूच होत. एकदा भगवान त्याच्या एका बोलपटाचं रश प्रिंट बघत होता आणि मागून आवाज आला, “मजा आ गया दादा!!!” ...बघतो तर मागे राज कपूर. तो म्हणाला, “मला जेव्हा जेव्हा कळत की तुम्ही रश प्रिंट बघताय, मी पण लपून बघतो...मला खूप कल्पना मिळतात.” हे ऐकून भगवान आश्चर्यचक्रीत झाला. मग राज कपूर म्हणाला, “दादा कब तक ये ऐसी फिल्में करोगे? ये पीला हाउस छोडो, वर्ना लोग बोलेंगे भगवान राज कपूर को कॉपी करता है!!!”. डोक्यात किडा टाकून कपूर निघून गेला. काही दिवस गेले आणि रेल्वे कॅटीनमध्ये पिणं जोरात चालू असताना राम एकदम म्हणाला, “भगवान यार ऐसा कुछ करते है के साला ईंडस्ट्री के इतिहाससे अपना नाम कोई नहीं हटा पायेगा....” भगवानला चढलेली खाडकन उतरली...पुढचे काही दिवस राज कपूर आणि रामचे ते शब्द त्याचा पाठलाग करत होते आणि अखेर ह्या अस्वस्थतेतूनच एक अजरामर बोलपट जन्मला अलबेला

१९५१ साल प्रचंड यश घेउन आलं. अलबेला, खजाना, सगाइ, संग्राम, सौदागर, शबिस्तान आणि उस्ताद पेद्रो हे तब्बल सहा बोलपट अण्णांच्या संगीताने नटले होते. अलबेलावर वेगळ लिहायची गरजच नाही...कहर चित्रपट आणि कहर संगीत. गरबा शैलीतले भोली सुरत दिल के खोटे, कॅबरेट स्टाइलचं दिवाना परवाना आणि दोन भिन्न शैलींच मिश्रण केलेलं दिवाना परवाना, अरबी शैलीतल पण रागदारीवर आधारीत मेहेफिल में मेरी कौन ये दिवाना आ गया ही गाणी तूफान गाजली. ह्या धिंगाणा गाण्याबरोबरच, वेस्टर्न शैलीत, गिटार, पियानोचे लाडीक पीसेस टाकत बनवलेलं दिल धडके नजर शरमाए , खास भरतीय शैलीतल लाडिक बलमा बडा नादान आणि कदाचित ह्यांचा कळंस धीरे से आजारे अखियन में ही तरल आणि आईच्या मायेने व बाळाला मांडीवर झोपवताना जो ताल येतो त्या तालाने भारलेली ही अंगाई. खुद्द अण्णा म्हणाले होते की ही रचना करताना मी मुल मांडीवर घेउन कसं झोपवतात ह्याचा विचार करून त्याच लयीत ही अंगाई बांधली. खजाना मध्ये खास अण्णा-लता टीमची रचना ऐ चांद प्यार तेरा ही अनेकांना मोहवून गेली. तर सगाई मधील लता तलतचं मुहोब्बत में ऐसे जमाने भी आए हे त्यांच्या सर्वोत्तम द्वंद्वगीतात जाऊन बसल. संग्राममध्ये अरूणकुमारने गायलेल वो उनका मुस्कराना आणि लता-चितळकर ह्यांनी गायलेले उल्फत के जादू का दिलपे असर है हि गाणी भरपूर गाजली.

शबिस्तानमध्ये विभुती मित्रा संगीतात नाक खुपसायला लागला म्हणून तो बोलपट अण्णांनी सोडला, पण त्यांचा असिस्टंट आणि मित्र मदन मोहन संगीतकार म्हणून आल्यावर अण्णांनी मदत केली आणि संगीतकार म्हणूनसुद्धा मदनचच नाव दिल. असं म्हणतात की मदन मोहनच्य पिताश्रींनीच सी.रामचंद्रना मदनला असिस्टंट म्हणून घ्यायची विनंती केली आणि फिल्मीस्तानचं कारकिर्दीत भरीव योगदान आहे आणि वैयक्तीक संबंध म्हणून अण्णांनी स्वतःच नाव लावलं नाही. श्री मदन मोहन ह्यांच्या वेबसाईटवर मात्र अण्णांच्या ह्या बाबींची माहिती

नाही...किंबहुना मदन मोहन आणि अण्णा ह्यांचे वैयक्तिक नातं फार चांगलं होतं ह्याचा कुठलाही उल्लेख नाही, ही नोंद करू इच्छितो.

एकंदरीतच सी.रामचंद्रमहीमा वाढीस लागला होता. चितळकर ह्या नावाने गायलेली गाणीही गाजू लागली. लताबरोबरच कॉम्बिनेशन तर डेडली होतं. संगीतकार-गायक ह्यांच्यात द्वैत नसलं की काय होउ शकत ह्याचं सर्वोत्तम उदाहरण. हीच अनुभूती पुढे लता-मदन आणि आशा-नय्यर जोडीने दिली.

१९५२ साल सुरेल संगीताचा वर्षाव करण्याची परंपरा घेउन आलं. ह्या साली अण्णांनी छत्रपती शिवाजी ह्या मराठी बोलपटाला सुद्धा संगीत दिलं. ह्या शिवाय घुंगरू, हंगामा, परछांई, साकी आणि शिनशिनाकी बुबलाबू ह्या बोलपटांना संगीत दिलं. घुंगरू मधली दिले बेकरार सोजा, मै अपने दिल का अफसाना सुना लुं, काली काली रतीयां याद सताए, बदनाम हो रहा है ही खास लता-अण्णा स्टायल गाणी अवीट गोडीची आहेत. हंगामा मधील, तेरे दर से खुशी मांगी मगर गम दे दिया तुने, मेरी सखी बता, झूम झूम झूम झूम रही प्यार की दुनिया(लता-चितळकर) ही गाणी गाजली. ह्यांच्याच थोडं आधीची गोष्ट.....तलत महमूद पार्श्वगायक म्हणून गाजू लागला होता. आपल्या हळुवार, मृदु-मुलायम आणि कंप असलेल्या आवाजात गायलेली गाणी लोकांचा हळवा कोपरा बनली होती. विशेषतः दिलीप-तलत जोडी खास जमली होती. माधव मोहोळकरांनी गीतयात्री मध्ये लिहिलं, “आमचा लाडका भग्नहृदयी प्रेमवीर दिलीप, जेव्हा वठलेल्या झाडाजवळ बसून, तलतच्या आवाजात ऐ दिल मुझे ऐसी जगह ले चल म्हणताना पाहिला तेव्हां किती किती आनंद झाला.” बाबुलनंतर एका संगीतकाराने त्याला त्याचा कंप हा मोठा दोष असल्याचं सांगितलं आणि तलत सपाट आवाजात गाऊ लागला..त्याचबरोबर त्याच्या आवाजात दोष आहे अश्या बातम्याही पसरत होत्या. एकदा अनिलदाच्या रेकॉर्डिंगला तलत सपाट आवाजात गात होता. अनिलदा म्हणाला,”अरे तू कोण आहेस? जा इथून आणि आमच्या तलतला घेउन ये.” अनिलदाने तलतला खडसावून सांगितलं की हा नैसर्गिक कंपच तुझा मोठा ठेवाठेवा, नाहीतर गल्लोगल्ली तलत सापडेल. तलत मग नवीन आत्मविश्वासाने गात होता. अण्णांना दुसरे अण्णा म्हंजे शांतारामबापूंनी परछांईसाठी करारबद्ध केलं. अण्णांनी पहिले छूट सांगितलं,”माझ्या रचना लताच गाईल, जयश्रीबाई नाही”. बापू कबुल झाले नंतर एका गाण्यासाठी चाल बांधून अण्णा चर्चा करायला गेले आणि त्यांच्या लक्षात आलं की त्यांच्या कल्पनेहुन वेगळ्या प्रकारे चित्रीकरण होणार आहे. बापूंनी लगेच चर्चा झाली आणि बापूंनी अण्णांना नवं गाणं रचयला अवधी दिला आणि शुटींग थांबवलं. अण्णा चाल बांधून गायकाचा विचार करत चालले होते आणि एकदम मदनचं आशियाना बोलपटाचं रेकॉर्डिंग आहे हे आठवलं म्हणून स्टुडिओत डोकावले तर तलत आपल्या मधुर आवाजात गात होता,”मेरा करार ले जा मुझे बेकरार कर जा”. गाण संपल्यावर अण्णा म्हणाले,”अरे तलत तुझ्या आवाजाला काहीच धाड भरली नाही..मी भलतच ऐकल होतं..खैर, उद्या ये, आपल्याला गाणं रेकॉर्ड

करायचय. दुसर्या दिवशी परछाईमधल, मुहोब्बत ही ना जो समझे वो जालिम प्यार क्या जाने” हे गाणं रेकोर्ड झाल. माधुर्य हे अण्णांच्या संगीताचा स्थायिभाव होतं. स्त्री गायिकात लता आणि पुरुष गायकात तलतने ह्या माधुर्याची पुरेपुर बरसात रसिकांवर केली. तलतने गायलेली अण्णांची गाणी ऐकताना हा गोडवा जास्त प्रकर्षाने अधोरेखित होतो. तलतने अण्णांविषयी म्हटले होते, ”अण्णा म्हणजे राजा माणूस. एखाद दिवस फोन वाजायचा, ”तल उद्या रेकॉर्डिंग आहे, स्टुडिओत ये.” मी म्हणायचो, ”अण्णा थोडी तालीम करूया”. तिथून हसून उत्तर यायचं, ”काही गरज नाही”, आणि फोन ठेवायचे. पण काय मधाळ चाली द्यायचे!!! संतोषी आणि राजेंद्र कृष्णची गाणी मधात बुडवून काढायचे!!!!” परछाईमधील सगळी गाणी गाजली. शिन शिनाकी बुबलाबु मध्ये ब्लु नोट्स मध्ये त्यांनी हिंदी सिनेमामधील पहिल गाणं दिल. त्या नंतरही ब्लु नोटमध्ये फार कमी गाणी आली. शिनशिनाकी मधल लताने गायलेल, ”तुम क्या जानो तुम्हारी याद में” हे गाण तर चिरस्मरणीय आहे. हे गाणं गीतकार संतोषीने लिहिलं. एके काळी त्यांची फार चलती होती. ते निर्माताही होते आणि यशस्वी चित्रपट बनवले त्यांनी. रेहाना ही त्या काळची लोकप्रिय नायिका. कालांतराने संतोषी तिच्या नादी लागले. सतत तिच्याबरोबर असत, तिला बंगला घेउन दिला, पार पागल झाला माणूस!!!! काळ बदलला...संतोषीची सद्दी संपली आणि उतरता काळ सुरू झाला. मग रेहानाने संबंध तोडले, पण प्रेमवेडा संतोषी तिला भेटायला झुरू लागला, दरवाज्याबाहेर भिकर्यासारखा उभा राहिला. थंडीत एके रात्री तिला भेटायला म्हणून गेला, रेहानाने दुरूनच येताना पाहिला व दरवानाला दार बंद करून घ्यायला सांगितलं....वेडा संतोषी त्या तसल्या थंडीत रात्रभर तिच्या दाराशी पडून होता. तुम क्या जानो तुम्हारी याद में हम कितना रोए...रैन गुजारी तारे गिन गिन, चैन से जब तुम सोए..... १९५२ च्या सुमारास अण्णा चित्रपट निर्माते झाले आणि त्यांनी झांजर हा चित्रपट बनवायला घेतला. ह्या साली त्यांचे झमेला, लहरे व प्रेमनाथनिर्मित शगूफा हे अजून तीन बोलपट आले, पण हे वर्ष लक्षात राहिल ते त्यांच्या कारकिर्दीतील कदाचित सर्वात उत्कृष्ट संगीतनिर्मातीमुळे....तो बोलपट होता..फिल्मीस्तानचा अनारकली.....पुढे एकदा बोलताना अण्णा म्हणाले होते, कि झांजर माझ होम प्रोडक्शन...अनारकलीची गाणी हिट होतील हे माहीत असत तर त्या चाली झांजरला दिल्या असत्या.. अनारकलीतील जमाना ये समझा के हम पीके आए ह्या गाण्यावर काम चालू होतं. प्रसंग असा होता की अनारकली अकबरासमोर गाणं सादर करणार अस्ते,पण एक जळणारी तिच्या पेयात दारू मिसळते.अनारकलीच्य ते उशीरा लक्षात येते आणि तो पर्यंत ती अकबराच्या दरबारात पोहोचली असते, आणि तीला गाणं सादर करायचं अस्तं आणि मदीरेचा अंमल सुद्धा लपवायचा अस्तो. शब्द चालीत अलगद बसत होते, पण मुखडयाच्या शेवटची ओळ, जमाना ये समझा के हम पीके आए...पी के आए. ह्यात एका अक्षराचं अंतर पडत होतं आणि ते कसं भराव ते सुचत नव्हत. विचार करून वैतागलेले अण्णा काहि सामान घेऊन घरी गेले. कुलूप उघडताना त्यांना उचक्या येऊ लागल्या आणि ते पुरते

हैराण झाले. सामान कसंबसं आत ठेऊन पाणी प्यायले.....आणि एकदम काहीतरी सुचलं..पेटी घेऊन जमाना ये समझा के हम पीके आए (उचकी) पी के आए...असं म्हटल आणि आपला प्रश्न सुटला हे लक्षात आलं. मग लगेच लताला घेऊन रेकॉर्डिंगही केल आणि दुसऱ्या कामात गढून गेले. मुखर्जींनी गाणं ऐकलं आणि ते पिसाळले..ही काय फालतूगिरी आहे, उचक्या बिचक्या काय टाकता असं म्हणाले. पण फिल्मीस्तानने एकदम लो बजेट ठेवल्याने त्यांना काही करता नाही आलं आणि ते गाणं त्या उचकीसकट प्रसिद्ध झालं. तेंव्हापासून बेवड्याच्या गाण्यात उचकी मस्ट झाली.

बालविभाग

“अंकांचे गाणे”

एक दोन, एक दोन
मराठी शाळेत येणार कोण ?
तीन चार, तीन चार
आम्ही सारे मुले हुषार
पाच सहा, पाच सहा
अक्षरे, बाराखडी लिहा
सात आठ, सात आठ
घडे, कविता करा पाठ
नऊ दहा, नऊ दहा
गाणी आणि गोष्टी पहा
चला, आता खेळ खेळूया
शाळा सुटली घरी जाऊया

१
२
३
४
५
६
७
८
९
१०

तन्वी कुलकर्णी
वय - ८ वर्षे
अँडलेड मराठी विद्यालय